

CİNSİYET İLE PSİKOLOJİK BELİRTİLER İLİŞKİSİNDE ÇATIŞMA ÇÖZÜM STİLLERİNİN ARACI ROLÜ

Pelin AKMANGİL ASLANLAR¹
Miray AKYUNUS²

¹Klinik Psikolog, Pruva Psikoloji & Diyet Merkezi, akmangilpelin@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9453-8052

²Dr. Öğretim Üyesi, Bahçeşehir Üniversitesi, makyunus@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8999-7075

Akmangil Aslanlar, Pelin ve Akyunus, Miray. "Cinsiyet ile Psikolojik Belirtiler İlişkisinde Çatışma Çözüm Stillerinin Aracı Rolü". ulakbilge, 80 (2023 Ocak): s. 61-73. doi: 10.7816/ulakbilge-11-80-05

ÖZ

Bu araştırmanın amacı cinsiyet ile depresyon, kaygı ve umutsuzluk belirti düzeyleri arasındaki ilişkide, kullanılan çatışma çözüm stillerinin aracı rolünü incelemektir. Araştırma örneklemini romantik bir ilişki içerisinde bulunan ve yaş aralığı 18-53 arasında değişmekte olan 634 (345 kadın, 289 erkek) gönüllü yetişkin katılımcı oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri, Beck Anksiyete Envanteri ve Beck Umutsuzluk Envanteri kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Cinsiyet ile depresyon, kaygı ve umutsuzluk belirtileri arasındaki ilişkide, dört farklı çatışma çözüm stili için Paralel Aracılık Modeli ile test edilmiştir. Ayrıca, tüm model testlerinde, sonuç değişkenleri üzerindeki etkisinin kontrol edilmesi amacıyla, çatışma sıklığı değişkeni ortak değişken olarak modele eklenmiştir. Mevcut çalışma bulguları, kadınlarda olumsuz çatışma çözümünün, erkeklerde ise boyun eğme çatışma çözüm stili için daha fazla kullanılmasının, yüksek düzey depresyon, kaygı ve umutsuzluk belirtileri ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Diğer yandan, kadınlarda olumlu çatışma çözümü kullanımı aracılığı ile umutsuzluk belirtilerinde azalmanın olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, romantik ilişkilerinde çatışmalar yaşayan bireylere yönelik müdahalelerin, psikolojik belirtilerin azaltılmasında etkili olabilecek sağlıklı çatışma çözüm stilleri gibi becerilerin geliştirilmesini kapsaması, önerilir.

Anahtar Kelimeler: Çatışma çözüm stilleri, cinsiyet farklılıkları, depresyon, kaygı, umutsuzluk

Makale Bilgisi:

Geliş: 22 Ağustos 2022

Düzeltilme: 29 Eylül 2022

Kabul: 6 Ekim 2022

© 2023 ulakbilge. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Yazar Notu: Bu makale birinci yazarın "Romantik ilişkilerde çatışma çözüm stillerinin psikolojik belirtiler ile ilişkisi: Cinsiyet, ilişki durumu ve kişilik özelliklerinin rolü" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Giriş

Romantik ilişkiler de dahil olmak üzere kişilerarası ilişkilerin birçok türünde problemler ya da çatışmalar kaçınılmaz bir şekilde ortaya çıkmaktadır (Çırakoğlu ve Tezer, 2010). Çiftler arasında görülebilecek çatışma yaklaşımları, Deutsch'a göre yarışmacı ve işbirliği olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yarışmacı yaklaşım, taraflardan birinin kazanması diğerinin ise kaybetmesi anlamına gelirken, işbirliği yaklaşımı ise iki tarafın kazancının ortak olduğu bir durumu içermektedir. İşbirliği yaklaşımı, hem partnerlere hem de ilişkiye olumlu etkiler yaratırken, yarışmacı yaklaşım çatışmayı şiddetlendirmektedir. Çiftler arasında yaşanan çatışma nedenleri, kişilik özellikleri, değişen ihtiyaçlar (Gurman, 2008), bireysel değerler, çıkarlar (Taluy ve Sunal, 2016), maddiyat, ebeveynlik tarzları, sadakatsizlik, siyasi ve dini görüş farklılıkları (Fincham, 2003) olarak örneklendirilebilir. Gottman ve Krokoff' a (1989) göre, hem çatışma çözme hem de iletişim becerileri konusunda problemlere ve eksikliklere sahip olmak, çiftlerin sıkıntı yaşamasına sebep olmaktadır. Evli çiftlerin yaşadığı çatışmaların uzun süreli psikolojik ve fiziksel sağlık sorunlarına yol açtığı da ayrıca belirtilmektedir (Kiecolt-Glaser ve ark., 2005; Sbarra ve ark., 2011). Laws ve ark. (2015) tarafından 183 çift ile laboratuvar ortamında gerçekleştirilen bir çalışmada, çiftlerin çatışma esnasında sahip oldukları akut kortizol seviyelerinin kötü ilişki etkileşimi ile bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, evlilikte yaşanan çatışmaların, depresyon ve kaygı bozukluğu gibi psikopatolojilerle ilişkili olduğu görgül araştırmalarda gösterilmiştir (Bookwala ve Jacobs, 2004; Kim, 2012; Whisman, 1999; Whisman, 2001; Whitton ve Whisman, 2010). Benzer şekilde, çözüme ulaşmamış çatışmaların eşlerden birinin psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkileyebileceği belirtilmiştir (Greeff ve De Bruyne, 2000).

Çatışma çözümüne yönelik tutum ve davranışların psikolojik sağlığa etkisi farklılık göstermektedir. Özellikle çatışma anında sergilenen düşmanlık, hakaret, kaçma ve geri çekilme gibi olumsuz çatışma davranışları daha yüksek seviyelerde yaşanan depresif belirtiler ile ilişkili bulunmuştur (Du Rocher Schudlich ve ark., 2011; Ellison ve ark., 2016; Laurent ve ark., 2009; Özgüç ve Tanrıverdi, 2018; Proulx ve ark., 2009). Benzer şekilde, partnerlerin birbirlerine gösterdikleri düşük seviyede destek ve yüksek derecede saldırgan davranışların, partnerlerden birinin ya da ikisinin ileride depresyon geliştirme durumuyla ilişkili olduğu belirtilmiştir (Johnson ve Jacob, 2000). Proulx ve arkadaşları (2009), erkeklerin evlilik içerisinde çatışmaya yönelik davranışlar sergilemelerinin, eşlerinin depresif belirtilerinde belirgin bir artışa neden olduğu, yine erkeklerin sergilemiş olduğu sıcak ve samimi davranışların ise eşlerinin depresif belirtilerini düzenlediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu görüşlerle uyumlu olarak, Metz ve Dwyer'e (1993) göre çatışma çözüm stilleri, evlilik dahil olmak üzere genel olarak bütün ilişkilerde en önemli ve en etkili iyilik hali belirleyicilerinden biridir. Aynı zamanda, çözüme ulaşmamış çatışmaların partnerler arasında yaşanan olumsuz etkileşimi beslediği ve güçlendirdiği ortaya konulmuştur (Gottman ve Krokoff, 1989; Vaillant ve Vaillant, 1993). Sonuç olarak, çözüme ulaşmamış ya da sağlıklı bir çözüm yoluna gidilmemiş ilişki çatışmalarının, çiftlerin psikolojik sağlığı üzerinde negatif bir etkiye sebep olabileceği düşünülmektedir. Bu görüşlere ek olarak, çatışmayı deneyimlemenin haricinde, çatışma durumundan kaçınmaya çalışmanın da çiftler üzerinde olumsuz etkileri bulunabilmektedir. Gerçekleştirilen bazı çalışmalar sonucunda çatışma anında kaçınma stilini uygulayan kişilerin olumsuz duyguları daha fazla deneyimledikleri bulunmuştur (Christensen ve Shenk, 1991). Benzer şekilde yapılan boylamsal bir araştırma sonucunda, çatışmadan uzak durmaya ve kaçmaya çalışan çiftlerin, çatışma ile yüzleşen çiftlere göre evliliklerinden daha az memnun oldukları belirtilmiştir (Gottman ve Krokoff, 1989). Başka bir çalışmadan elde edilen sonuç ise, mutsuz bir ilişkide yaşamının psikolojik sağlığa zararlı olduğunu göstermiştir (Kim ve McKenry, 2002; Ren, 1997).

Anlaşmazlıkları çözmeye yetersizlik hem evlilik istikrarını hem de memnuniyetini yıpratmakta ve bu durumun psikolojik etkileri cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Çatışma çözümündeki yetersizlikler, erkeklere göre kadınlarda daha fazla psikolojik ve fiziksel problemlere yol açmaktadır (Levenson ve ark., 1993). Cinsiyet farklılıklarını inceleyen çalışmalar, çatışmalar sırasında erkekler ve kadınlar arasında kullanılan çatışma çözüm stillerinde de farklılıklar olduğunu ortaya çıkarmıştır (Cartensen ve ark., 1995; Haferkamp, 1991; Hisli-Şahin ve ark., 2009; Işık ve Kaya, 2022; Mackey ve O' Brien, 1998). Haferkamp (1991), erkeklerin yaşanan çatışmalar sırasında kadınlara göre kaçınma çözüm stilini daha çok kullandığını ifade etmiştir. Benzer bir şekilde, Mackey ve O'Brien (1998) tarafından evli çiftler ile gerçekleştirilen boylamsal bir araştırmada da, erkeklerin çatışma sırasında yüz yüze tartışma durumundan kaçındıkları, kadınların ise çatışma sırasında daha agresif ve zıtlaşan bir stil kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Flört aşamasında bulunan çiftlerle gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise, kadınların çatışma ile karşı karşıya getirme, erkeklerin ise tam tersi çatışmadan kaçınma davranışı gösterdiği belirtilmiştir (Kelley ve ark., 1978). Bu sonuçla benzer bir şekilde, orta ve ileri yaşa sahip 156 çift ile gerçekleştirilen bir çalışmada, kadınların karşı karşıya gelmeye ve olumsuz duygulara sahip olmaya daha eğilimli oldukları, erkeklerin ise savunmacı ve çatışmadan kaçmaya eğilimli oldukları ortaya koyulmuştur (Cartensen ve ark., 1995). Daha güncel

araştırmalara baktığımızda ise İspanya’da örnekleme 405 genç yetişkin çiftten oluşan bir çalışmada benzer bulgulara rastlanılmıştır (González-Ortega ve ark., 2021). Araştırma sonuçları, kadın katılımcıların erkeklere kıyasla çatışmaya girme davranışlarının daha fazla olduğunu, erkeklerin ise kadın katılımcılara göre daha fazla boyun eğici ve uyum gösteren davranışlarda bulunduğunu göstermiştir. Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmalara baktığımızda ise Pancaroğlu (2007) örnekleme üniversite öğrencilerinden oluşan çalışmada, erkeklerin boyun eğici çatışma çözüm stilini, kadınlara göre daha fazla kullandığı sonucuna ulaşmıştır. Işık ve Kaya (2022) tarafından 511 evli çift ile gerçekleştirilen bir çalışmada, Covid-19 karantinası sırasında algılanan stres, çatışma çözüm stilleri, eş desteği ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonuçları, daha önce bahsedilen diğer çalışmalara benzer bir şekilde kadınların erkeklere oranla olumsuz çatışma çözüm stilini daha fazla kullandığını, erkeklerin ise kadınlara oranla boyun eğici çatışma çözüm stilini daha fazla kullandığını ortaya koymuştur.

Bu çalışmada, romantik ilişki içerisinde olan bireylerin cinsiyetlerine göre, farklı çatışma çözüm stillerinin aracılığı ile umutsuzluk, kaygı ve depresyon belirtileriyle ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. İlişkideki çatışma sıklığı, sonuç değişkenlerini etkileyebilecek bir değişken olduğundan tüm analizlerde etkisi istatistiksel olarak kontrol edilmiştir. Araştırma hipotezlerine göre, romantik ilişkide olan kadın ve erkek olma, farklı çatışma çözüm stilleri aracılığı ile umutsuzluk, depresyon ve kaygı belirtilerinde yükselme ile ilişkilidir.

Yöntem

Örneklem

Araştırma örneklemini, yaş aralığı 18-53 arasında değişmekte olan ($\bar{X} = 27.81$, $SS = 5.67$) 345’i (%54.4) kadın, 289’u (%45.6) erkek 634 gönüllü yetişkin katılımcı oluşturmaktadır. Toplam 634 katılımcının bulunduğu çalışmada, katılımcılar için minimum 6 ay, maksimum 10 yıldır ilişkisi olması ve herhangi bir psikiyatrik/psikolojik tedavi görüyor olmaması dahil olma ölçütü kabul edilmiştir. İlişki durumu değişkenine göre katılımcılar, 319’u (%50.3) ilişkisi var, 59’u (%9.3) nişanlı, 256’sı (%40.4) evli olmak üzere dağılım göstermektedirler. Katılımcıların sahip oldukları eğitim düzeyi, 4’ü (%0.6) ilköğretim, 68’i (%10.7) lise, 387’si (%61) üniversite ve 175’i (%27.6) yüksek lisans/doktora olmak üzere dağılım göstermektedir. Katılımcıların 418’i (%65.9) çalışıyor olduğunu, 216’sı ise herhangi bir işte (%34,1) çalışmadığını belirtmiştir. Katılımcıların sahip olduğu gelir düzeyi incelendiğinde, 100’ü (%15.8) düşük, 456’sı (%71.9) orta ve 78’i (%12.3) yüksek gelir durumuna sahip olduğunu belirtmiştir. Katılımcılardan 141’i (%22,2) çocuk sahibi olduğunu, geriye kalan 493 (%77,8) katılımcı ise çocuk sahibi olmadığını belirtmiştir. Çatışma sıklığına göre ise, katılımcıların 30’u (%4.7) hiç, 341’i (%53,8) nadir, 219’u (%34,5) orta derecede ve 44’ü (%6,9) çok sık çatışma yaşadığını belirtmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği (ÇÇSÖ), Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ), Beck Depresyon Ölçeği (BDE) ve Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılmıştır.

Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu, katılımcıların demografik ve diğer bazı özellikleriyle alakalı bilgiler elde etmek amacıyla bu araştırma için düzenlenmiştir. Formda cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ilişki/evlilik süresi, çocuk sahibi olup olmama ve herhangi bir psikiyatrik/psikolojik tedavi görüyor olup olmama ile ilgili sorular yer almaktadır. Aynı zamanda çatışma sıklığı değişkenini ölçmek amacıyla katılımcılara demografik bilgi formu içerisinde partnerleri ya da eşleri ile ne sıklıkta çatışma yaşadıkları 4’lü Likert şeklinde (0 = Hiç, 1=Nadir, 2 = Orta Derecede, 3 = Çok Sık) sorulmuştur.

Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği (ÇÇSÖ)

Özen (2006) tarafından geliştirilmiş olan Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği, katılımcıların çatışma anında kullandıkları çözüm stillerini belirlemek amacıyla kullanılmıştır. 25 maddeden oluşan ölçekte katılımcılar, her bir maddeyi 6’lı Likert tipinde (1= hiç katılmıyorum, 2= oldukça katılmıyorum, 3= birazcık katılmıyorum, 4= birazcık katılıyorum, 5= oldukça katılıyorum, 6= çok katılıyorum) puanlamaktadır. ÇÇSÖ katılımcıların çatışma çözme stillerini 4 alt boyutta – *olumlu çatışma çözüm stili*, *olumsuz çatışma çözüm stili*, *boyun eğme ve geri çekilme* – incelemektedir.

Özen ve arkadaşları (2016) tarafından ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması ve geçerlik güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin alt boyutları için Cronbach Alfa değerleri; boyun eğme için .81, olumlu çatışma çözüm stili için .77, olumsuz çatışma çözüm stili için .75 ve geri çekilme için .75 olarak bulunmuştur. Mevcut veri

seti ile gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonuçlarına göre ölçeğin alt boyutları için iç tutarlık kat sayıları; olumlu çatışma çözüm stili için .71, olumsuz çatışma çözüm stili .78, boyun eğme çatışma çözüm stili .76 ve geri çekilme çatışma çözüm stili için ise .74 olarak bulunmuştur.

Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ)

Beck Anksiyete Ölçeği, Beck ve arkadaşları (1988) tarafından kişilerin kaygı düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. BAÖ kendi kendine bildirim formunda bir ölçektir. 0-3 arası puanlanan ve 4'lü Likert tipinde (0 = Hiç, 1= Hafif Derecede, 2= Orta Derecede 3 = Ciddi Derecede) olan ölçek toplam 21 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılardan her madde için "Hiç", "Hafif Derecede", "Orta Derecede", "Ciddi Derecede" seçeneklerinden birini işaretlemesi beklenmektedir.

Toplam puan hesaplaması yapılırken, ölçekte bulunan maddelere verilen yanıtlar toplanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 iken, ölçekten alınabilecek en yüksek puan 63'tür. Elde edilen puanın yüksekliği kişinin yaşadığı kaygının şiddeti ile doğru orantılıdır.

Ulusoy ve arkadaşları (1998) tarafından ölçeğin Türkçe uyarlaması için geçerlik ve güvenilirlik çalışması gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .93 olarak bulunmuş olup, test-tekrar test güvenilirlik korelasyon katsayısı .57 olarak bulunmuştur (Ulusoy ve ark., 1998). Mevcut veri seti ile gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonucu ile ölçeğin iç tutarlık katsayısı .92 olarak bulunmuştur.

Beck Depresyon Ölçeği (BDE)

Beck Depresyon Envanteri'nin ilk versiyonu Beck ve arkadaşları tarafından 1961 yılında kişilerin depresyon semptomlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. 1979 yılında daha açık kendini ifade cümleleri için revize edilmiştir (Beck ve ark., 1979). Ölçekteki maddeler depresyonun etiyolojik durumuna ilişkin herhangi bir bilgi sağlamamakta, sadece depresyonun belirtilerine ilişkin bilgi vermektedir. 4'lü Likert tipinde olan ölçek toplam 21 maddeden oluşmaktadır. Her bir maddede 4 yanıt seçeneği bulunmaktadır. Katılımcılardan bu seçenekler arasından şimdiki durumları dahil son bir haftayı kapsayacak şekilde kendilerine en yakın buldukları seçeneği işaretlemesi istenir. Seçenekler 0 ve 3 arasında değişen puanlarla değerlendirilerek toplam puanı hesaplanır. Ölçekten alınabilecek en yüksek toplam puan 63'tür. Elde edilen puanın yüksekliği kişinin depresyon belirtisi düzeyini göstermektedir.

Envanterin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Tegin (1980) ve Hisli (1988, 1989) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin test -tekrar - test güvenilirliği, .65 ile .73 arasındadır (Hisli, 1988). Yapılan eş zamanlı geçerlik analizler sonucunda BDE ile MMPI ölçeği arasındaki korelasyon .63 olarak ortaya çıkmıştır (Hisli, 1988). Mevcut veri seti ile gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonucuna göre ölçeğin iç tutarlık katsayısı .89 olarak bulunmuştur.

Beck Umutsuzluk Ölçeği

Beck ve arkadaşları (1974) tarafından geliştirilen ölçek, kişilerin geleceğe dönük beklentilerini ve aynı zamanda karamsarlık düzeyini ölçmeyi amaçlamaktadır. 20 maddeden oluşan ölçekte, maddeler geleceğe yönelik duygu ve düşüncelerini belirten ifadeleri içermektedir. Ölçeği oluşturan maddeler üç alt boyutta incelenmektedir. Ölçekte gelecekle ilgili duygular, beklentiler ve motivasyon kaybı ile ilgili maddeler yer almaktadır. Katılımcıdan kendisine uygun gelen ifadeler için "evet" kendisine uygun olmayan ifadeler için "hayır" şıkkının işaretlenmesi beklenmektedir. Katılımcılar cevap anahtarına göre her uygun cevap için 1 puan alırken, uyum sağlamayan cevaplar için ise puan almamaktadırlar. Ölçeğin cevap anahtarına göre puan alan maddelerin toplanması ile elde edilen skor ise, katılımcıların umutsuzluk puanını oluşturmaktadır (Seber, 1991). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 iken, alınabilecek en yüksek puan ise 20'dir. Elde edilen puanın yüksekliği kişinin sahip olduğu umutsuzluk seviyesi ile doğru orantılıdır.

Ülkemizde Seber ve arkadaşları (1993) tarafından geçerlik ve güvenilirliğe dair yapılan araştırmada, majör depresyon ve distimik bozukluk tanısına sahip 37 hasta ve 70 sağlıklı (kontrol grubu) katılımcı ile çalışılmıştır. Toplam 107 katılımcı içeren bu çalışmada, ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Durak (1994) tarafından gerçekleştirilen diğer bir geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ise Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .85 olarak ortaya konulmuştur. Mevcut veri seti ile gerçekleştirilen güvenilirlik analiz sonucuna göre ölçeğin iç tutarlık kat sayısı .86 olarak bulunmuştur.

İşlem

Mevcut çalışmanın etik kurul izni İstanbul Şehir Üniversitesi etik kurulundan alınmıştır. Araştırma ölçekleri katılımcılara internet aracılığıyla erişimin sağlandığı çevrimiçi form programı yoluyla ulaştırılmıştır. Veri toplama işlemi Aralık 2019'da başlamış, Mart 2020'de son bulmuştur. Ölçeklerin

doldurulmasından önce katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu sunulmuştur. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde IBM SPSS 21 programı ve Hayes (2013) tarafından SPSS için geliştirilmiş PROCESS makro eklentisi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkilerin incelemesi amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yürütülmüştür. Korelasyon bulgularına göre, kadın olmak olumlu, olumsuz çatışma çözümü ve anksiyete belirtileri ile pozitif yönlü ilişkili bulunurken, erkek olmak boyun eğme çatışma çözümü ile pozitif yönlü ilişkili bulunmuştur. Olumlu çatışma çözümü umutsuzluk ile negatif, olumsuz ve boyun eğme çatışma çözümü ile pozitif yönlü ilişkili bulunmuştur. Olumlu çatışma çözümü dışındaki tüm çatışma çözümü stilleri (olumsuz çatışma çözüm stili, boyun eğme çatışma çözüm stili ve geri çekilme çatışma çözüm stili) ise depresyon ve kaygı belirtileri ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Korelasyon analizi sonuçları Tablo 1.'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çatışma Çözüm Stilleri, Umutsuzluk, Depresyon ve Kaygı Belirtileri İlişkisinin İncelenmesi

	Cinsiyet	Olumlu ÇÇS	Olumsuz ÇÇS	Boyun Eğme ÇÇS	Geri Çekilme ÇÇS	Anksiyete	Depresyon
Olumlu ÇÇS	-.08*						
Olumsuz ÇÇS	-.12**	-.18**					
Boyun Eğme ÇÇS	.34**	.06	-.10*				
Geri Çekilme ÇÇS	.004	-.13**	.04	.31**			
Anksiyete	-.18**	-.002	.26**	.08*	.12**		
Depresyon	-.03	-.07	.24**	.17**	.09*	.53**	
Umutsuzluk	.001	-.14**	.17**	.09*	.03	.32**	.66**

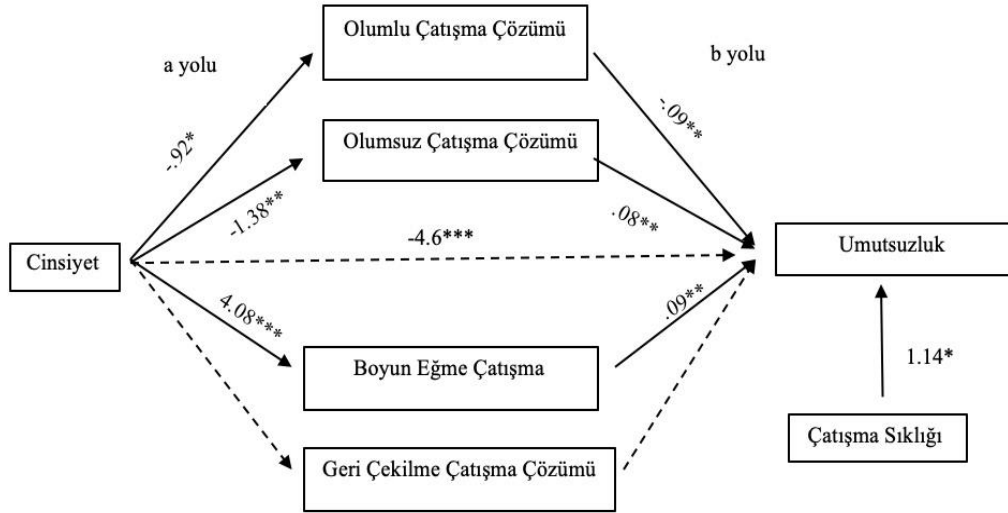
* $p < .05$, ** $p < .01$

Not: ÇÇS: Çatışma Çözüm Stili, Cinsiyet değişkeni 1: kadın, 2: erkek olarak kodlanmıştır.

Cinsiyetin umutsuzluk, depresyon ve kaygı belirtileri ile ilişkisinde 4 farklı çatışma çözüm stiline (olumlu çatışma çözümü, olumsuz çatışma çözümü, boyun eğme çatışma çözümü ve geri çekilme çatışma çözümü) aracı rolünü test etmek amacıyla bir dizi Paralel Aracılık Modeli test edilmiştir. Sonuç değişkenleri üzerindeki etkisinin kontrol edilmesi amacıyla, çatışma sıklığı değişkeni tüm model testlerinde ortak değişken (covariate) olarak modele eklenmiştir. Hayes'in (2013) PROCESS makro eklentisi kullanılarak test edilen paralel aracılık model (Model 4) sonuçları, Bootstrapping yöntemiyle güven aralıklarının değerlendirilmesiyle incelenmiştir. Bu yöntemle göre, güven aralığının alt ve üst değerleri arasında "0" değerinin yer almaması anlamlı etkinin varlığını (Model 4) göstermektedir (Mackinnon ve ark., 2004).

Şekil 1'de sunulmuş olan analiz sonuçları önerilen modelin anlamlı olduğunu ve cinsiyetin, çatışma çözüm stilleri aracılığı ile depresyon belirtilerinin %12 varyansını açıkladığını göstermektedir [$F(6,627) = 14.31$, $p < .001$]. Bu modelde cinsiyet, olumlu çatışma çözümü (a1 yolu; $\beta = -.92$, $SH = .41$, $t = -2.26$, $p < .05$, $CI [-1.72, -.12]$), olumsuz çatışma çözümü (a2 yolu; $\beta = -1.38$, $SH = .44$, $t = -3.11$, $p < .01$, $CI [-2.25, -.51]$) ve boyun eğme çatışma çözümü ile (a3 yolu; $\beta = 4.08$, $SH = .45$, $t = 9.09$, $p < .001$, $CI [3.20, 4.96]$) ilişkilidir. Olumsuz çatışma çözümü (b2 yolu; $\beta = .26$, $SH = .06$, $t = 4.71$, $p < .001$, $CI [.15, .37]$) ve boyun eğme çatışma çözümü ise (b3 yolu; $\beta = .29$, $SH = .06$, $t = 4.93$, $p < .001$, $CI [.17, .41]$) depresyon belirtileri ile pozitif yönlü ilişkilidir. Ortak değişken olarak alınan çatışma sıklığı da depresyon belirtileri ile pozitif yönlü ilişkilidir ($\beta = 2.54$, $SH = .68$, $t = 3.73$, $p < .001$, $CI [1.20, 3.88]$). Cinsiyetin depresyon üzerindeki toplam etkisi ve doğrudan etkisi anlamlı bulunmamıştır. Bununla birlikte sonuçlar, tüm değişkenler kontrol edildiğinde cinsiyetin, depresyon belirtilerini olumsuz çatışma çözümü (a₂b₂ yolu; 95% $CI [-.63, -.12]$) ve boyun eğme çatışma çözümü (a₃b₃ yolu; 95% $CI [.66, 1.78]$) aracılığı ile yordadığını göstermektedir. Buna göre, kadın olmak olumsuz çatışma çözümünün daha fazla kullanımı aracılığı ile, erkek olmak ise boyun eğme çatışma çözümünün daha fazla kullanımı aracılığı ile artan depresyon belirtilerini yordamaktadır.

Şekil 3'te sunulmuş olan modelin analiz sonuçları cinsiyetin, çatışma çözüm stilleri aracılığı ile umutsuzluk belirtilerinin %7 varyansını açıkladığını göstermektedir [$F(6,627) = 7.94, p < .001$]. Bu modelde cinsiyet olumlu çatışma çözümü (a1 yolu; $\beta = -.92, SH = .41, t = -2.26, p < .05, CI [-1.72, -.12]$), olumsuz çatışma çözümü (a2 yolu; $\beta = -1.38, SH = .44, t = -3.11, p < .01, CI [-2.25, -.51]$) ve boyun eğme çatışma çözümü ile (a3 yolu; $\beta = 4.08, SH = .45, t = 9.09, p < .001, CI [3.20, 4.96]$) ile ilişkilidir. Olumlu çatışma çözüm stili (b1 yolu; $\beta = -.09, SH = .03, t = -2.82, p < .01, CI [-.16, -.03]$) umutsuzluk belirtileri ile negatif yönlü ilişkilidir. Öte yandan, olumsuz çatışma çözümü (b2 yolu; $\beta = .08, SH = .03, t = 2.67, p < .01, CI [.02, .14]$) ve boyun eğme çatışma çözümü (b3 yolu; $\beta = -.09, SH = .03, t = 2.93, p < .01, CI [.03, .15]$) ise umutsuzluk belirtileri ile pozitif yönlü ilişkilidir. Ortak değişken olarak alınan çatışma sıklığı değişkeni de umutsuzluk belirtileri ile pozitif yönlü ilişkilidir ($\beta = 1.14, SH = .37, t = 3.11, p < .01, CI [.42, 1.86]$). Cinsiyetin umutsuzluk üzerindeki toplam etkisi ve doğrudan etkisi anlamlı bulunmamıştır. Bununla birlikte sonuçlar, tüm değişkenler kontrol edildiğinde cinsiyetin umutsuzluk belirtilerini olumlu çatışma çözümü (a₁b₁ yolu; 95% CI [.00, .22]), olumsuz çatışma çözümü (a₂b₂ yolu; 95% CI [-.23, -.02]) ve boyun eğme çatışma çözümü (a₃b₃ yolu; 95% CI [.12, .66]) aracılığı ile yordadığını göstermektedir. Buna göre, kadın olmak olumsuz çatışma çözümünün daha fazla kullanımı aracılığı ile, erkek olmak ise boyun eğme çatışma çözümünün daha fazla kullanımı aracılığı ile artan umutsuzluk belirtilerini yordamaktadır. Bu sonuçlara ek olarak, kadın olmanın olumlu çatışma çözümünü kullanımı aracılığı ile umutsuzlukta azalma ile ilişkili olduğu bulunmuştur.



Şekil 3: Cinsiyet ile Umutsuzluk İlişkisinde Çatışma Çözüm Stillerinin Aracı Rolü

Not: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Sonuç

Bu çalışmada, romantik ilişki içindeki bireylerin cinsiyeti ile depresyon, kaygı ve umutsuzluk belirti düzeyleri arasındaki ilişkide kullandıkları çatışma çözüm stillerinin aracı rolü incelenmiştir. Çatışma sıklığının etkisinin kontrol edildiği aracılık modellerinde, beklendiği üzere artan çatışma sıklığının yüksek depresyon, kaygı ve umutsuzlukla pozitif yönlü ilişkili olduğu bulunmuştur. Mevcut bulgular, cinsiyetin kişilerin artan depresyon, kaygı ve umutsuzluk belirtilerini olumsuz çatışma çözüm stili ve boyun eğme çatışma çözüm stili aracılığı ile yordadığını göstermektedir. Bulgulara göre, kadınların olumsuz çatışma çözümünü, erkeklerin ise boyun eğme çatışma çözüm stiliyle daha fazla kullanması kendilerinde yükselen depresyon, kaygı ve umutsuzluk belirtileri ile ilişkilidir. Son olarak, kadınlarda artan olumlu çatışma çözümü kullanımı aracılığı ile umutsuzluk belirtilerinde azalmanın ilişkili olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın korelasyon bulgularına göre kadın olmanın olumlu ve olumsuz çatışma çözüm stilleri ile, erkek olmanın ise boyun eğme çatışma çözüm stili ile pozitif yönlü ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili literatür incelendiğinde, çatışma çözüm stilleri ve cinsiyet değişkeninin incelendiği araştırmalarda birbirinden farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Literatürde mevcut çalışmaya benzer şekilde, erkeklerin çatışma sırasında boyun eğici (Uyar, 2021), kadınların ise olumlu ve olumsuz çatışma çözüm stili (Güney,

2021; Köroğlu, 2012) sergilediğini belirten çalışmalar bulunmaktadır. Diğer yandan, olumlu, olumsuz ve geri çekilme çatışma çözüm stilleri ile cinsiyet arasında bir ilişki saptanamadığı çalışmalar da bulunmaktadır (Uyar, 2021). Çatışma çözüm stilleri açısından cinsiyet farklılıkları çeşitli biçimlerde açıklanmaktadır. Napier (1978), kadınların ilişkileri üzerine daha fazla düşünüp odaklandıklarını, bu nedenle de çatışma anında daha yüzleşmeci bir tutum sergilediklerini, erkeklerin ise daha kaçınmacı olduğunu belirtmektedir. Dunbar ve Machin (2014), kadınların hem daha aktif bir sosyal çevreye hem de daha gelişmiş sosyal becerilere sahip olduğunu, erkeklerin ise kadınlara göre daha kırılgan ve kırılmaya eğilimli olduğunu belirtmiştir. Bu bulgudan yola çıkarak, erkeklerin tartışma anında boyun eğici bir çözüm stili kullanmalarının aslında çatışma sırasında oluşabilecek kırıncı durumlardan kaçınma eğilimi olduğu yorumlanabilir. Başka bir görüşe göre ise, bu durum evrimsel olarak cinsiyet farklılıklarına dayanmaktadır veya uyarılmalara karşı erkek ve kadınların verdiği tepkiler konusundaki zıtlıklardan kaynaklı ortaya çıkmaktadır (Denton ve ark., 2001). Cinsiyete göre değişmekte olan çatışma çözümlerini, cinsiyet sosyalleşme kuramı ve toplumsal cinsiyet kalıpları ile açıklayan görüşler de bulunmaktadır (Feiring ve ark., 2020; MacEvoy ve Asher, 2012). Buna göre, kadınların duygusal hedefleri erkeklerle göre daha ilişkisel yönelimlidir ve bu nedenle çatışma anında kadınların tepkisel olarak üzüntülerini ifade etme olasılıkları erkeklere göre daha yüksektir. Nitekim, tartışma sırasında kadınların duygusal olarak talepkar ve şikayet eden bir tavır sergiledikleri, erkeklerin ise tartışma sırasında kaçınma ve savunma davranışlarını sergilediği bulunmuştur (Christensen ve Heavey, 1990). Farklı çalışmalara göre de, kadınlar romantik çatışmalara karşı daha fazla duygusal tepki göstermekte ve çatışmanın ayrıntılarıyla erkeklere göre daha fazla ilgilenmektedir (Crane ve Testa, 2014; Fehr ve ark., 1999; Feiring ve ark., 2020; Sanford, 2005). Ülkemizde yürütülen benzer bir çalışmada da kadınların erkeklere göre kendilerini daha fazla ifade etme ve daha fazla duygularını belirtme ihtiyacında buldukları görülmüştür (Hisli-Şahin ve ark., 2009). Kadınların hem partnerlerini hem de ilişkilerini daha yakından takip etmelerinin, onları yaşanan çatışmalara karşı daha hassas hale getirmiş olabileceği ve daha fazla duygusal tepki verme eğilimlerinin, olumsuz bir çözüm yolu seçmelerindeki neden olabileceği düşünülebilir. Aynı zamanda, kadınların ilişkide yaşanan problemler konusunda daha hassas olmaları ve çatışmayı sürdürme eğilimleri, erkeklerde hem çatışmayı sürdürmemek hem de duygusal bir tartışmaya girmemek için partnerinin isteklerine boyun eğici bir çözüm yolu seçme eğilimini tetikleyebilir.

Mevcut çalışmada, cinsiyetin kaygı belirtilerine doğrudan etkisi incelendiğinde, kadın olmanın yüksek kaygı belirtileri ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir şekilde birçok araştırma anksiyete ve depresyon gibi duygu durum bozukluklarının kadınlarda daha yaygın görüldüğünü belirtmiştir (Kessler, 2003; Kessler ve ark., 2005; Leach ve ark., 2008; Lewinsohn ve ark., 1998). Kadınların ilişki durumuna yönelik oluşan kaygılarının erkeklere nazaran daha fazla olduğu ve bu yüzden de kadınların ilişki içerisinde daha fazla stres yaşadıkları öne sürülmektedir (Carlson ve Rose, 2007). Tanhan (2014), erkeklerin rasyonel odaklı düşünürken, kadınların ise daha irrasyonel düşünce ve inançlara sahip olduğunu belirtmiştir. Bu düşünceye göre, kadınların erkeklerden daha fazla kaygı düzeyine sahip olmasının nedeni kadınların sahip oldukları bu irrasyonel düşünce ve inanç biçimidir. Öte yandan, ülkemizde gerçekleştirilen bir çalışmada da erkeklerde görülen anksiyete puanlarının kadınlara göre daha fazla olduğu belirtilmiştir (Özdemir ve ark., 2001). Alanyazın incelendiğinde; Yu ve ark. (2019) ve Keklik'in (2011) gerçekleştirmiş olduğu çalışmalardan ortaya çıkan sonuçlar ise cinsiyet değişkenine göre kişilerin anksiyete düzeyinin farklılaşmadığı şeklindedir.

Çalışmanın bir diğer sonucuna göre, cinsiyetin depresyon ve umutsuzluk belirtilerine doğrudan etkisi anlamsız olarak tespit edilmiştir. İlgili alanyazında mevcut bulgulardan farklı şekilde, kadınların depresyon düzeylerinin erkeklere göre daha fazla olduğu belirtilmiştir (Güler ve ark., 2014; Kessler ve ark., 2003; Ulaş ve ark., 2015; Sassarini, 2016). Bu durumun nedensel açıklamalarında, kadınların erkeklerden biyolojik farklılıklarının olması ve toplumsal olarak kadınlardan beklenen rolün farklı olması ile ilişkilendiren görüşler bulunmaktadır (Ulaş ve ark., 2015). Öte yandan, ülkemizde üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada mevcut çalışmanın sonuçlarıyla uyumlu bir şekilde, kişilerin cinsiyetlerine göre depresyon düzeylerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Kuzay, 2019). Bu araştırmaya ek olarak, Covid-19 sürecinde bireylerin yaşamış olduğu anksiyete ve umutsuzluk durumunu inceleyen bir çalışmada kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre sahip oldukları anksiyete düzeyinin daha yüksek olduğu, ancak umutsuzluk düzeyinde cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir (Güloğlu ve ark., 2020). Bu çalışmanın çıktıları, mevcut çalışmanın sonuçları ile uyum sağlarken, bir diğer çalışmada Oğuztürk ve ark. (2011) erkeklerin umutsuzluk düzeyinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu belirten sonuçlara ulaşmışlardır. Umutsuzluk, depresyon ve anksiyete belirtilerinde cinsiyet farklılıklarına yönelik çelişkili bulguların varlığı bu konuda daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Mevcut çalışmada olumlu çatışma çözümü umutsuzluk ile negatif, depresyon ve kaygı ile pozitif

yönde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca, olumsuz, boyun eğme ve geri çekilme çatışma çözüm stilleri, depresyon ve kaygı ile pozitif yönde ilişkili bulunurken, olumlu çatışma çözüm stili ile depresyon ve kaygı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Romantik ilişki çatışmalarını yıkıcı bir şekilde çözme ve olumsuz bir etkileşim içine girmenin, depresyon ve kaygı belirti düzeyinde yaşanan artışı yordadığı bulgusu, ilgili literatür ile benzerlik göstermektedir. Laurent ve arkadaşları (2009), partnerler arası olumsuz etkileşimin depresyonun başlangıcında ve devamında önemli bir rolü olduğu şeklinde benzer bir görüşte bulunmaktadır. Bu görüşle uyumlu bir şekilde, Ellison ve arkadaşları (2016) tartışma içerisinde sergilenen olumsuz davranış tarzlarının daha sonrasında kişilerin depresyon belirtilerini şiddetlendirdiğini belirtmişlerdir. Ülkemize baktığımızda ise Özgüç ve Tanrıverdi (2018) tarafından, 113 majör depresyon tanısı bulunan katılımcı ve bu katılımcıların eşleri ile gerçekleştirilmiş bir araştırmada da, bazı noktalarda benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Hastaların depresyon puanları ile olumlu ve boyun eğme çatışma çözüm stilleri arasında negatif bir ilişki bulunurken, depresyon puanları ile olumsuz çatışma çözme stili arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Buradan yola çıkarak, çatışma sırasında deneyimlenen yoğun öfke ile saldırgan davranışların ve bu sırada yaşanabilecek kırgınlıkların, kişide daha mutsuz, kaygılı, kötümser ve depresif duyguları tetikleyebileceği düşünülebilir. Öte yandan, Özgüç ve Tanrıverdi (2018)'nin çalışma sonuçlarından farklı olarak, mevcut çalışmada erkeklerin çatışma sırasında partnerlerinin istek ve beklentilerine göre çözüm yoluna gitmeleri ve kendi isteklerini göz ardı etmeleri, yani boyun eğme çatışma çözüm stili kullanmaları, depresyon ve kaygı düzeylerinde artışı yordamaktadır. İlgili literatür incelendiğinde, Tuzcuoğlu ve Korkmaz (2001) tarafından 530 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen, boyun eğici davranışlar ve depresyon düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmada da mevcut çalışma ile benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, boyun eğici davranış düzeyi ile depresyon düzeyi arasında pozitif yönde ilişki bulunmaktadır. Kişinin sırf çatışma durumu ortadan kalksın diye kendinden ödün verici bir şekilde çözüm bulmaya çalışması, aslında çatışma konusu hakkındaki duygu ve düşüncelerini bastırmasına neden olabilir. Kendini daha yalnız, önemsenmemiş ve anlaşılmamış hissedebilir. Bu durumda da partnerine ifade edemeyip bastırılmış olduğu duygu ve düşünceler, depresyon ve kaygı gibi psikolojik problemler aracılığı ile ortaya çıkabilir.

Literatürdeki çalışmalar ile tutarlı bir biçimde, kadınların olumsuz çatışma çözümü aracılığıyla yüksek depresyon, kaygı ve umutsuzluk belirtileri gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmadan elde edilen bir diğer bulguya göre ise kadınlar için olumlu çatışma çözümünün kullanımında yaşanan artış, sahip oldukları umutsuzluk düzeylerini düşüren bir koruyucu özellik taşıyor olabilir. Yaşanan çatışmalara yıkıcı bir tutumla yaklaşmak yerine, daha yapıcı ve çözüm odaklı bir yaklaşım tutumunun sergilenmesi, partnerlerin birbirlerini daha iyi anlaması için bir fırsat alanı oluşturabilir. Karşı tarafın düşüncelerine önem gösteren ve ortak bir yol arayışına dayanan bir tutum, özellikle bu gergin ve olumsuz çatışmaların uzamamasını sağlayabilir. Ayrıca, partnerler arasında yaşanan bu çatışmaların olumlu bir şekilde ele alınması ilişkinin gelişmesine katkı sağlıyor olabilir. İlgili literatürde benzer şekilde çatışmaların sadece olumsuz sonuçlar oluşturmadığı, hatta ilişki için olumlu sonuçlar oluşturduğuna ve ilişkiyi besleyip güçlendirdiğine dair görüşler de bulunmaktadır (Campbell ve ark., 2008; Gottman, 1993; Neff ve Karney, 2007; Ting-Toomey ve ark., 2000). Aynı zamanda, çatışma sırasında kadın partner tarafından gelen bu olumlu adım erkek açısından rahatlatıcı bir özellik taşıyabilir ve bu sayede tıkanmış ve çözümsüz bir tartışma ortamının oluşumu engellenebilir. Böylece çatışma sırasında atılan olumlu adımlar sayesinde, kadınların geleceğe karşı hissettikleri umutsuzluk belirtilerini azaltan bir etki ortaya çıkıyor olabilir. Benzer şekilde literatürde zorlu, yani çözülemez olarak bahsedilen çatışmaların umutsuzluk duygusuyla karakterize olduğu ifade edilmektedir (Miller ve ark., 2014). Öte yandan, ilgili literatür incelendiğinde umutsuzluk ile çatışma çözüm stilleri ve cinsiyet ilişkisine dair bir araştırmaya rastlanamamıştır.

Mevcut çalışma, dikkate alınması gereken bazı sınırlılıklar içermektedir. Araştırmanın çevrimiçi form yoluyla katılımcılara ulaştırılması örneklem çeşitliliği açısından bir sınırlılık yaratmıştır. Araştırma sadece bilgisayar kullanabilen ve internete erişimi olan katılımcılardan oluşan bir örneklem ile gerçekleştirilmiştir. Bu durum, araştırma sonuçlarının genellenebilirliği konusunda kısıtlamalar içermektedir. Daha sonraki çalışmalarda çevrimiçi formlar dışındaki prosedürle de katılımcılara ulaşılması, örneklem çeşitliliğini ve genellenebilirliği artırabilir. Bunun yanı sıra, çalışmada kullanılmış olan veri toplama araçlarının katılımcıların öz bildirimine dayalı olması da araştırmanın önemli sınırlılıklarından biridir. Son olarak, kesitsel araştırma deseni dolayısıyla mevcut araştırma nedensel çıkarımın sınırlandığı göz önüne alınırsa, ileriki araştırmalarda boylamsal yöntemlerin kullanılması önerilebilir.

Mevcut çalışma, ilişki çatışmaları yaşayan ve aynı zamanda depresyon, kaygı ve umutsuzluk gibi psikolojik belirtiler gösteren kişiler ile yürütülen psikoterapötik müdahaleler açısından faydalı bulgular sunmaktadır. Bireylerin ilişkilerinde yüksek sıklıkta çatışma yaşamasının, çatışma sırasında kadınlarda

olumsuz çatışma çözüm stili, erkeklerde ise boyun eğme çatışma çözüm stili kullanımının depresyon, kaygı ve umutsuzluk belirtilerinde artışla ilişkili risk faktörleri oldukları görülmüştür. Olumlu çatışma çözümünün kullanımı ise kadınlarda umutsuzluğu azaltan koruyucu bir faktör niteliğindedir. Bu durum göz önüne alındığında, ilişkisinde çatışmalar yaşayan bireylerin çatışma sıklığını azaltmanın yanı sıra sağlıklı çatışma çözüm stillerinin terk edilmesi ve sağlıklı çatışma çözüm becerilerinin kazandırılması psikolojik belirtileri azaltmada etkili olabilir. Ayrıca ilgili alanyazın incelendiğinde, özellikle ülkemizde gerçekleştirilen çalışmalarda, kişilerin çatışma sırasında kullandığı çatışma çözüm stillerine göre sahip oldukları psikolojik sağlık durumlarının incelendiği araştırma sayısının oldukça az olduğu görülmüştür. Mevcut araştırmanın, bu konuda ilgili literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Beck, A. T., Epstein, N., Brown, G. ve Steer, R. A. (1988). An inventory for measuring clinical anxiety: Psychometric properties. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 56(6), 893-897.
- Beck, A. T., Rush, A. J., Shaw, B. F. ve Emery, G. (1979). *Cognitive Therapy of Depression*. New York Guilford Press.
- Beck, A. T., Ward, C. H., Mendelson, M., Mock, J. ve Erbaugh, J. (1961). An inventory for measuring depression. *Archives of General Psychiatry*, 4, 561-571.
- Beck, A.T., Weissman, A., Lester, D. ve Trexler, L. (1974). The measurement of pessimism: The hopelessness scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(6), 861-865.
- Bookwala, J. ve Jacobs, J. (2004). Age, marital processes, and depressed affect. *The Gerontologist*, 44(3), 328-338.
- Campbell, L., Martin, R. A. ve Ward, J. R. (2008). An observational study of humor use while resolving conflict in dating couples. *Personal Relationships*, 15, 41-55.
- Carlson, W. ve Rose, A. J. (2007). The role of reciprocity in romantic relationships in middle childhood and early adolescence. *Merrill-Palmer Quarterly*, 53, 262-290.
- Cartensen, L. L., Gottman, J. M. ve Levenson, R. W. (1995). Emotional behavior in long-term marriage. *Psychology and Aging*, 10(1), 140-149.
- Christensen, A. ve Heavey, C. (1990). Gender and social structure in the demand/withdraw pattern of marital conflict. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(1), 73-81.
- Christensen, A. ve Shenk, J. L. (1991). Communication, conflict, and psychological distance in nondistressed, clinic, and divorcing couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59(3), 458-463.
- Crane, C. A. ve Testa, M. (2014). Daily associations among anger experience and intimate partner aggression within aggressive and nonaggressive community couples. *Emotion*, 14, 985-994.
- Çirakoğlu, O. C. ve Tezer, E. (2010). Kontrol odağı ve eleştirel düşünmenin üniversite öğrencilerinin ilişki doyumsuzluklarına verdikleri tepkiler üzerindeki yordayıcı rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(26), 29-44.
- Denton, W. H., Burleson, B. R., Hobbs, B. V., Von Stein, M. ve Rodriguez, C. P. (2001). Cardiovascular reactivity and initiate/avoid patterns of marital communication: A test of Gottman's psychophysiological model of marital interaction. *Journal of Behavioral Medicine*, 24, 401-421.
- Deutsch, M. (2006). Cooperation and competition. In M. Deutsch, P. T. Coleman, & E. C. Marcus (Eds.), *The Handbook of Conflict Resolution: Theory And Practice* (pp. 21-40). San Francisco, Jossey-Bass.
- Du Rocher Schudlich, T. D., Papp, L. M. ve Cummings, E. M. (2011). Relations between spouses' depressive symptoms and marital conflict: A longitudinal investigation of the role of conflict resolution styles. *Journal of Family Psychology*, 25, 531-540.
- Dunbar, R.I.M. ve Machin, A. J. (2014). Sex differences in relationship conflict and reconciliation. *Journal of Evolutionary Psychology*, 12(2-4), 109-133.
- Durak, A. (1994). Beck Umutsuzluk ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31), 1-11.
- Ellison, J. K., Kouros, C. D., Papp, L. M. ve Cummings, E. M. (2016). Interplay between marital attributions and conflict behavior in predicting depressive symptoms. *Journal of Family Psychology*, 30(2), 286-295.
- Fehr, B., Baldwin, M., Collins, L., Patterson, S. ve Benditt, R. (1999). Anger in close relationships: An interpersonal script analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25(3), 299-312.
- Feiring, C., Markus, J. ve Simon, V. A. (2020). Romantic conflict narratives in emerging adult couples: Viewpoint and gender matter. *Family Process*, 59(1), 127-141.
- Fincham, F. D. (2003). Marital conflict correlates, structure, and context. *Current Directions in Psychological Science*, 12(1), 23-27.
- González-Ortega, E., Orgaz, B., Vicario-Molina, I. ve Fuertes, A. (2021). Adult attachment, conflict resolution style and relationship quality among spanish young-adult couples. *The Spanish Journal of Psychology*, 24, E5.
- Gottman, J. (1993). The roles of conflict engagement, escalation, and avoidance in marital interaction: A longitudinal view of five types of couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61, 6-15.
- Gottman, J. M. ve Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: A longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(1), 47-52.
- Greeff, A. P. ve De Bruyne, T. (2000). Conflict management style and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 26(4), 321-334.
- Gurman, A. S. (2008). *Clinical handbook of couple therapy*. (Eds.). New York, NY: Guilford Press.

- Güler, M., Demirci, K., Karakuş, K., Kişioğlu, A. N., Zengin, E., Yozgat, Z., Ören, Ö., Saydam, G. ve Yılmaz, H. R., (2014). Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde umutsuzluk depresyon sıklığı ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Uluslararası Temel ve Klinik Tıp Dergisi*, 2 (1), 32-37.
- Güloğlu, B., Yılmaz, Z., İstemihan, F. Y., Arayıcı, S. M. ve Yılmaz, S., (2020). Covid-19 Pandemisi sürecinde bireylerdeki anksiyete ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Kriz Dergisi*, 28 (3), 135-150.
- Haferkamp, C. J. (1991). Orientations to conflict: Gender, attributions, resolution strategies, and self-monitoring. *Current Psychology*, 10(4), 227-240.
- Hayes, A. F. (2013). Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression based approach. New York: Guilford.
- Hisli, N. (1988). Beck Depresyon Envanteri'nin geçerliği üzerine bir çalışma. *Psikoloji Dergisi*, 6(22), 118-122.
- Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanteri'nin üniversite öğrencileri için geçerliği ve güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(23), 3-13.
- Hisli Şahin, N., Basim, H. N. ve Çetin, F. (2009). Kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarında kendilik algısı ve kontrol odağı [Locus of control and self-concept in interpersonal conflict resolution approaches]. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(2), 153-163.
- Işık, R.A. ve Kaya, Y. (2022). The relationships among perceived stress, conflict resolution styles, spousal support and marital satisfaction during the COVID-19 quarantine. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*, 1-11.
- Johnson, S. L. ve Jacob, T. (2000). Sequential interactions in the marital communication of depressed men and women. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68, 4-12.
- Keklik, İ. (2011). Relationships of attachment styles and gender, personal meaning, depressiveness and trait anxiety among college students. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36(159), 84-95.
- Kelley, H. H., Cunningham, J. D., Grisham, J. A., Lefebvre, L. M., Sink, C. R. ve Yablon, G. (1978). Sex differences in comments made during conflict within close heterosexual pairs. *Sex Roles*, 4(4), 473-492.
- Kessler, R. C. (2003). Epidemiology of women and depression. *Journal of Affective Disorders*, 74(1), 5-13.
- Kessler, R. C., Berglund, P., Demler, O., Jin, R., Merikangas, K. R. ve Walters, E. E. (2005). Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of General Psychiatry*, 62(6), 593-602.
- Kessler, R. C., McGonagle, K. A., Swartz, M., Blazer, D. G. ve Nelson, C. B. (1993). Sex and depression in the National Comorbidity Survey. I: Lifetime prevalence, chronicity and recurrence. *Journal of Affective Disorder*, 29(2-3), 85-96.
- Kiecolt-Glaser, J. K., Loving, T. J., Stowell, J. R., Malarkey, W. B., Lemeshow, S., Dickinson, S. L. ve Glaser, R. (2005). Hostile marital interactions, proinflammatory cytokine production, and wound healing. *Archives of General Psychiatry*, 62, 1377-1384.
- Kim, E. (2012). Marital adjustment and depressive symptoms in Korean Americans. *Issues in Mental Health Nursing*, 33(6), 370-376.
- Kim, H. K. ve McKenry, P. C. (2002). The relationship between marriage and psychological well-being. *Journal of Family Issues*, 23(8), 885-911.
- Kuzay, D., (2019). Tıp fakültesi, sağlık yüksekokulu ve sağlık meslek yüksekokulu öğrencilerinde depresyonun aile-arkadaş ilişkisine ve akademik başarıya etkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10 (4), 576- 580.
- Laurent, H. K., Kim, H. K. ve Capaldi, D. M. (2009). Longitudinal effects of conflict behaviors on depressive symptoms in young couples. *Journal of Family Psychology*, 23, 596 - 605.
- Laws, H. B., Sayer, A. G., Pietromonaco, P. R. ve Powers, S. I. (2015). Longitudinal changes in spouses' HPA responses: Convergence in cortisol patterns during the early years of marriage. *Health psychology : Official Journal of the Division of Health Psychology, American Psychological Association*, 34(11), 1076-1089.
- Leach, L. S., Christensen, H., Mackinnon, A. J., Windsor, T. D. ve Butterworth, P. (2008). Gender differences in depression and anxiety across the adult lifespan: The role of psychosocial mediators. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 43(12), 983-998.
- Levenson, R., Carstensen, L. ve Gottman, J. (1993). Long-term marriage: Age, gender and satisfaction. *Psychology and Aging*, 8, 301-313.
- Lewinsohn, P. M., Gotlib, I. H., Lewinsohn, M., Seeley, J. R. ve Allen, N. B. (1998). Gender differences in anxiety disorders and anxiety symptoms in adolescents. *Journal of Abnormal Psychology*, 107(1), 109.
- MacEvoy, J. P. ve Asher, S. R. (2012). When friends disappoint: boys' and girls' responses to transgressions of friendship expectations. *Child Development*, 83(1), 104-119.
- Mackey, R. A. ve O'Brien, B. A. (1998). Marital conflict management: Gender and ethnic differences. *Social Work*, 43(2), 128-141.
- MacKinnon, D. P., Lockwood, C. M. ve Williams, J. (2004). Confidence limits for the indirect effect: Distribution of the product and resampling methods. *Multivariate Behavioral Research*, 39(1), 99-128.
- Metz, M. E. ve Dwyer, M. (1993). Relationship conflict management patterns among sex dysfunction, sex, offender and satisfied couples. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 19(2), 104-122.
- Miller, C., Roloff, M. ve Reznik, R. (2014). Hopelessness and interpersonal conflict: Antecedents and consequences of losing hope. *Western Journal of Communication*, 78(5), 563-585.
- Napier, A. Y. (1978). The rejection-intrusion pattern: A central family dynamic. *Journal of Marriage and Family Counseling*, 4, 5-12.
- Neff, L. A. ve Karney, B. R. (2007). Stress crossover in newlywed marriage: A longitudinal and dyadic perspective. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 594-607.
- Oğuztürk, Ö., Akça, F., ve Şahin, G. (2011). Üniversite öğrencilerinde umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler üzerinden incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 14, 173-184.

- Özdemir, A. K., Özdemir, H. D., Coşkun, A. ve Taşveren, S. (2001). Dış Hekimliği Fakültesinde profitez kliniği ile diğer kliniklerde hasta anksiyetesinin araştırılması. *Cumhuriyet Üniversitesi Dışhekimliği Fakültesi Dergisi*, 4(2), 71-74.
- Özen, A. (2006). *Value similarities of wives and husbands and conflict resolution styles of spouses as predictors of marital adjustment*. (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özen, A., Salman-Engin, S. ve Sakallı-Uğurlu, N. (2016). Romantik ilişkilerde çatışma çözüm stilleri ölçeği: Geçerlik güvenilirlik çalışması. *Nesne*, 4(7), 1-19.
- Özgüç, S. ve Tanrıverdi, D. (2018). Relations between depression level and conflict resolution styles, marital adjustments of patients with major depression and their spouses. *Archives of Psychiatric Nursing*, 32(3), 337-342.
- Pancaroglu, S. (2007). *The relationships of attachment styles and conflict behaviors among male and female university students*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Proulx, C. M., Buehler, C. ve Helms, H. (2009). Moderators of the link between marital hostility and change in spouses' depressive symptoms. *Journal of Family Psychology*, 23, 540-550.
- Ren, X. S. (1997). Marital status and quality of relationships: The impact on health perception. *Social Science and Medicine*, 44, 241-249.
- Sanford, K. (2005). Attributions and anger in early marriage: Wives are event-dependent and husbands are schematic. *Journal of Family Psychology*, 19, 180-188.
- Sassarini, D. J. (2016). Depression in midlife women. *Maturitas*, 94, 149-154.
- Sbarra, D. A., Law, R. W. ve Portley, R. M. (2011). Divorce and death a meta-analysis and research agenda for clinical, social, and health psychology. *Perspectives on Psychological Science*, 6(5), 454-474.
- Seber, G. (1991). *Beck Umutsuzluk Ölçeğinin geçerliliği ve güvenilirliği üzerine bir çalışma* (Doçentlik tezi) Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümü, Eskişehir.
- Seber, G., Dilbaz N., Kaptanoğlu, C. ve Tekin, D. (1993). Umutsuzluk ölçeği: Geçerlilik ve güvenilirliği. *Kriz Dergisi*, 1(3), 139-142.
- Ulaş, B., Tatlıbadem, B., Nazik, F., Sönmez, M. ve Uncu, F., (2015). Üniversite öğrencilerinde depresyon sıklığı ve ilişkili etmenler. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2 (3), 71-75.
- Uyar, S. (2021). *Evlü bireylerin ilişkisinde karşılaşılan sorun ve çatışma çözme stillerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Taluy, N., ve Sunal, A. B. (2016). Yapıcı ve yıkıcı çatışma çözme tepkilerinin karşılıklı etkileşiminin ilişki doyumu üzerindeki etkileri. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5163-5173.
- Tanhan, F. (2014). Öğretmenlerde irrasyonel inançlar ile cinsiyet ve depresyon ilişkisinin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 55-73.
- Tegin, B. (1980). *Depresyonda bilişsel bozukluklar: Beck modeline göre bir inceleme* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ting-Toomey, S., Yee-Jung, K. K., Shapiro, R. B., Garcia, W., Wright, T. J. ve Oetzel, J. (2000). Ethnic/cultural identity salience and conflict styles in four US ethnic groups. *International Journal of Intercultural Relations*, 24, 47-81.
- Tuzcuoğlu, S. ve Korkmaz, B. (2001). Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin boyun eğici davranış ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, 135-152.
- Ulusoy, M., Sahin, N. ve Erkmen, H. (1998). Turkish version of the Beck Anxiety Inventory: Psychometric Properties. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, 12(2), 163-172.
- Vaillant, C. O. ve Vaillant, G. E. (1993). Is the U-curve of marital satisfaction an illusion? A 40-year study of marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 55, 230-239.
- Yu, Y., Yu, Y. ve Lin, Y., (2019). Anxiety and depression aggravate impulsiveness: the mediating and moderating role of cognitive flexibility. *Psychology, Health and Medicine*. 25(1), 25-36.
- Whisman, M. A. (1999). Marital dissatisfaction and psychiatric disorders: Results from the national comorbidity survey. *Journal of Abnormal Psychology*, 108(4), 701-706.
- Whisman, M. A. (2001). The association between depression and marital dissatisfaction. In S. R. H. Beach (Ed.), *Marital and Family Processes in Depression: A Scientific Foundation for Clinical Practice* (pp. 3-24). Washington, DC: American Psychological Association.
- Whitton, S. W. ve Whisman, M. A. (2010). Relationship satisfaction instability and depression. *Journal of Family Psychology*, 24(6), 791-794.

THE MEDIATING ROLE OF CONFLICT RESOLUTION STYLES IN THE RELATIONSHIP BETWEEN SEX AND PSYCHOLOGICAL SYMPTOMS

Pelin AKMANGİL ASLANLAR, Miray AKYUNUS

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the mediating role of conflict resolution styles in the relationship between sex and depression, anxiety, and hopelessness symptom levels for individuals in romantic relationships. The sample of the study consists of 634 (345 women and 289 men) volunteers who are in romantic relationships and aged between 18 and 53. Conflict Resolution Styles Scale, Beck Depression Inventory, Beck Anxiety Inventory, and Beck Hopelessness Inventory were used to collect data. The relationships among variables were examined via Pearson Correlation Analyses. Parallel Mediation Models were conducted to test the mediating role of four different conflict resolution styles in the relationship between gender and symptoms of depression, anxiety, and hopelessness. Moreover, to control its effect on the outcome variables, the conflict frequency variable was added to each model as a covariate. Current study findings showed that the higher use of the negative conflict resolution style in women and the submissive conflict resolution style in men is associated with an increased level of depression, anxiety, and hopelessness symptoms. On the other hand, it was shown that the symptoms of hopelessness decrease in women through the use of positive conflict resolution. Therefore, interventions for individuals who experience conflicts in their romantic relationships are suggested to cover building skills such as healthy conflict resolution styles which can be effective in reducing psychological symptoms.

Keywords: Conflict resolution styles, sex differences, depression, anxiety, hopelessness